

SÉNAT DE BELGIQUE

SÉANCE DU 7 JUILLET 1938.

Rapport de la Commission de la Justice chargée d'examiner le Projet de Loi modifiant la loi du 14 janvier 1928 concernant l'abandon de famille modifiée par la Loi du 30 mai 1931.

(Voir le n° 197 du Sénat).

BELGISCHE SENAAAT

VERGADERING VAN 7 JULI 1938.

Verslag uit naam van de Commissie van Justitie belast met het onderzoek van het Wetsontwerp tot wijziging van de reeds bij de wet van 30 Mei 1931 gewijzigde wet van 14 Januari 1928 op de verlating van familie.

(Zie n° 197 van den Senaat).

Présents : MM. Pierre VAN FLETEREN, président; BREUGELMANS, DE CLERCQ (J.), DE CLERCQ (J.-J.), DELVAUX, DISIÈRE, GILLON, HANQUET, LEGRAND, VAN EYNDONCK et VAN REMOORTEI, rapporteur.

MESDAMES, MESSIEURS,

Le projet de loi doit remédier à l'insuffisance des dispositions légales en vigueur (art. 391bis du Code pénal). Celles-ci, dont le but est de sanctionner le défaut volontaire prolongé de paiement des pensions alimentaires, présentent, selon l'Exposé des Motifs, trois défauts regrettables :

1° la période de carence volontaire — longue de trois mois — constituant le débiteur d'aliments en faute, ne commence à courir qu'après l'expiration du délai de cassation, c'est-à-dire au moment où la condamnation civile n'est plus susceptible d'aucun recours quelconque. La procédure répressive n'intervient ainsi que sept mois environ après la demande judiciaire d'aliments — et ce dans les cas les moins compliqués — le débiteur n'ayant pas usé de toutes les voies de la procédure civile;

MEVROUWEN, MIJNE HEEREN,

Het wetsontwerp moet de tekortkoming verhelpen van de geldende wetsbepalingen (artikel 391bis van het Wetboek van Strafrecht). Deze bepalingen die straffen voorzien wegens vrijwillige wanbetaling van uitkeeringen tot onderhoud zijn, volgens de Memorie van Toelichting, met drie betreurenswaardige gebreken behept :

1° het tijdperk van vrijwillige tekortkoming — loopende over drie maanden — waarbij de schuldenaar van een jaargeld tot onderhoud in gebreke komt, begint pas te lopen na het verstrijken van den termijn van verbreking, dat wil zeggen op het oogenblik dat de burgerlijke veroordeeling voor geen verhaal meer vatbaar is. De strafvordering kan dus pas na zeven maanden, volgende op het verzoek om uitkeering tot onderhoud, tusschenbeide komen — en in de minst ingewikkelde gevallen — waarin de schuldeischer alle middelen van hooger beroep voor de burgerlijke rechtbank niet heeft uitgeput;

2° les beaux-pères et belles-mères échappent à l'application de la loi pénale, alors que les gendres et belles-filles sont visés;

3° la loi ne prévoit point le cas où le juge de paix autorise un époux à percevoir certains capitaux ou revenus de son conjoint.

* * *

Nous estimons qu'il ne suffit pas de faire disparaître ces défauts.

Il conviendrait notamment de raccourcir le délai pendant lequel il est impossible d'appliquer la loi pénale. Sa durée actuelle (trois mois) est vraiment excessive. Nous proposons donc au Sénat de modifier le projet de manière à prévoir deux mois au lieu de trois.

* * *

Il nous sera permis de faire remarquer qu'il aura fallu plus de dix années, et trois lois successives, pour organiser la sanction pénale des quelques articles du Code civil modifié, réglant l'obligation alimentaire.

Initiatives de deux députés et amendement gouvernemental en 1928; loi corrective proposée par un sénateur en 1931, et nouvel amendement de l'exécutif; seconde loi corrective proposée par le Gouvernement et soumise en ce moment à vos délibérations; tant d'efforts pour n'aboutir point à un résultat satisfaisant, ainsi qu'il sera démontré par la suite de ce rapport. Il est permis de penser que pareilles longueurs seront évitées lorsque les Chambres et le Gouvernement pourront recourir à la collaboration d'un Conseil d'Etat comportant une section de législation.

* * *

2° de schoonvaders en schoonmoeders vallen niet onder toepassing van de strafwet terwijl de schoonzons en schoondochters getroffen worden;

3° de wet voorziet het geval niet waarin de vrederechter een echtgenoot machtigt sommige kapitalen of inkomsten van den anderen echtgenoot te ontvangen.

* * *

Wij achten dat het niet volstaat deze gebreken te doen verdwijnen.

Het zou onder meer passen den termijn in te korten tijdens denwelke het onmogelijk is de strafwet toe te passen. Zijn huidige duur (drie maanden) is werkelijk overdreven. Wij stellen dus aan den Senaat voor het ontwerp derwijze te wijzigen dat in plaats van drie, twee maanden worden voorzien.

* * *

Wij zijn zoo vrij te doen opmerken dat er meer dan tien jaren en drie achtereenvolgende wetten noodig waren om de strafbepaling te regelen van enkele artikelen van het gewijzigde Burgerlijk Wetboek, houdende regeling van de verplichting tot uitkeering tot onderhoud.

Initiatief van twee volksvertegenwoordigers en amendement van de Regeering in 1928; wijzigingswet voorgesteld door een senator in 1931 en nieuw amendement vanwege de uitvoerende macht; tweede wijzigingswet door de Regeering voorgesteld en die u thans wordt voorgelegd; wat al inspanning om tot geen bevredigend resultaat te komen, zooals verder in dit verslag wordt bewezen. Wij zijn zoo vrij te meenen dat dergelijke vertraging kon vermeden worden wanneer de Kamers en de Regeering konden beroep doen op de medewerking van een Raad van State, waarbij een afdeling voor wetgeving zou bestaan.

* * *

Nous avons en outre le regret de devoir constater que le projet soumis à vos délibérations est encore insuffisant, et n'est point rédigé d'une manière heureuse. Il suscite les observations suivantes :

1° L'énumération du 3e alinéa de l'article premier est incomplète; il convient d'y ajouter l'article 349 du Code civil, afin que la sanction pénale s'applique éventuellement aux adoptants et adoptés, dont les obligations alimentaires réciproques sont identiques à celles qui existent entre parents et enfants du même sang. Il n'est pas inutile de signaler que les éditeurs des Codes Servais et Mechelynck, citent l'article 349 en note, sous l'article 391bis du Code pénal.

L'amendement que nous proposons supprimera toute possibilité du controverse.

Soit dit en passant, l'on pourrait se demander pourquoi les auteurs du projet n'ont point visé également l'obligation alimentaire qui incombe au mari, dans le cas d'un divorce par consentement mutuel, en vertu de l'article 280-3° du Code civil. A l'examen, l'on constate qu'il s'agit ici d'une convention et non d'une obligation résultant d'une décision judiciaire. Il est vrai que la souscription de cette convention est obligatoire, lorsque la situation matérielle de la femme la justifie; il est vrai aussi que la procédure du divorce par consentement mutuel ne saurait suivre son cours en l'absence de cette convention. Mais on ne peut cependant assimiler ce cas aux situations visées par le projet, situations qui supposent toutes une décision judiciaire préalable.

2° Il est bon de préciser que les mots *dans les conditions prévues au précédent alinéa*, qui figurent au 3e alinéa de l'article premier, signifient que l'exé-

Het spijt ons te moeten vaststellen dat het ontwerp, dat aan uw beraadslagingen onderworpen wordt, nog ontoereikend is en minder gelukkig opgesteld. Het lokt de volgen de aanmerkingen uit :

1° De opsomming in lid 3 van het eerste artikel is onvolledig; het past daarbij artikel 349 van het Burgerlijk Wetboek te voegen, opdat de strafbepaling desnoods zou gelden voor de aannemenden en de aangenomen kinderen, wier wederzijdsche verplichtingen tot kostgeld dezelfde zijn als die bestaande tusschen ouders en kinderen van hetzelfde bloed. Het past er op te wijzen dat de uitgevers van de « Codes Servais et Mechelynck », artikel 349, een voetnota vermelden onder artikel 391bis van het Wetboek van Strafrecht.

Het amendement dat wij voorstellen maakt elke betwisting onmogelijk.

Terloops zij gezegd, dat men zich kon afvragen waarom de indieners van het ontwerp niet tevens de verplichting tot kostgeld wegende op den man hebben bedoeld, in het geval van echtscheiding met onderling goedvinden, krachtens artikel 280, 3° van het Burgerlijk Wetboek. Bij nader onderzoek stelt men vast dat het hier een overeenkomst geldt en niet een verplichting voortvloeiende uit een rechterlijke beslissing. Weliswaar, is het onderschrijven van deze overeenkomst verplicht, wanneer de stoffelijke toestand van de vrouw zulks vergt; het is ook waar dat de rechtspleging voor echtscheiding bij onderling goedvinden, haar gang niet kon gaan bij gemis van dergelijke overeenkomst. Doch men kan evenwel deze gevallen niet vergelijken bij de toestanden in het ontwerp bedoeld, toestanden, die alle een voorafgaande rechterlijke beslissing veronderstellen.

2° Het past nader te bepalen dat de woorden « in de bij de vorige alinea voorziene voorwaarden », voorkomende in lid 3 van het eerste artikel, beteeke-

cution doit être volontaire, et se prolonge pendant deux mois; ce délai prend cours au moment où la décision judiciaire a cessé d'être susceptible d'appel ou d'opposition.

3° Enfin, le 4e alinéa du projet est rédigé d'une manière qui ne correspond ni aux termes ni aux effets de l'article 214bis du Code civil. En effet, le juge, statuant en vertu de cet article, n'impose aucune exécution à l'époux débiteur d'aliments : il *autorise* son conjoint à percevoir des capitaux ou revenus. La terminologie du projet est donc fautive.

D'autre part, l'expression *dans les mêmes conditions* sera avantageusement supprimée, tandis que le texte précisera quand il y aura lieu à poursuites pénales.

Nous proposons donc la rédaction suivante : « Les mêmes peines seront applicables à l'époux qui se sera volontairement soustrait pendant plus de deux mois aux effets de l'autorisation donnée par le juge en vertu de l'article 214bis du Code civil, après que cette autorisation aura cessé d'être susceptible d'appel ou d'opposition. »

* * *

Une remarque s'impose, pour éviter des discussions quant au champ d'application de la loi : C'est à titre purement exemplatif que le Ministre de la Justice parle à plusieurs reprises, dans son Exposé des Motifs, de la *femme* autorisée par justice à toucher certains *revenus* du mari. En effet, l'article 214^b du Code civil s'applique à l'épouse comme à l'époux, et la délégation qu'il prévoit permet de toucher, non seulement les revenus, mais encore les créances et les produits du travail du conjoint.

nen dat de tekortkoming vrijwillig moet zijn en twee maanden moet geleden zijn; deze termijn gaat in op het oogenblik dat de rechterlijke beslissing ophoudt vatbaar te zijn voor hooger beroep of verzet.

3° Ten slotte is lid 4 van het ontwerp opgesteld op een wijze die noch aan de bewoordingen, noch aan de uitwerking van artikel 214^b van het Burgerlijk Wetboek beantwoordt. Inderdaad, de rechter, die krachtens dit artikel uitspraak doet, legt geen tenuitvoerlegging op aan den echtgenoot die kostgeld verschuldigd is : hij *machtigt* den anderen echtgenoot kapitalen of inkomsten te ontvangen. De terminologie van het ontwerp is dus fout.

Bovendien zou de uitdrukking *in dezelfde voorwaarden*, beter wegvallen, terwijl de tekst nader zal bepalen wanneer er termen tot strafvordering zijn.

Wij stellen dus den volgenden tekst voor : « Dezelfde straffen zijn van toepassing op den echtgenoot die zich vrijwillig, gedurende meer dan twee maanden, onttrekt aan de gevolgen van de machtiging door den rechter gegeven krachtens artikel 214^b van het Burgerlijk Wetboek, nadat deze machtiging opgehouden heeft vatbaar te zijn voor hooger beroep of verzet ».

* * *

Een aanmerking is geboden om betwisting te vermijden ten aanzien van het toepassingsveld der wet : het is zuiver exemplatief wanneer de Minister van Justitie herhaaldelijk in zijn Memorie van Toelichting spreekt van de *vrouw* die krachtens een vonnis gerechtigd is sommige *inkomsten* van haar man te ontvangen. Inderdaad, artikel 214^b van het Burgerlijk Wetboek is van toepassing op de vrouw als op den man, en de opdracht die het voorziet laat toe, niet alleen de inkomsten te ontvangen, doch ook de schuldvorderingen en de opbrengst van den arbeid van den anderen echtgenoot.

En conséquence, la loi pénale qui est soumise à vos délibérations s'appliquera aux épouses comme aux maris, et dans toutes les situations envisagées par l'article 214b du Code civil.

* * *

D'autre part, il pourrait arriver qu'un tiers, débiteur du conjoint, aide celui-ci à s'y soustraire. Il va sans dire que, dans ce cas, il pourra être fait application des articles 66 et 67 du Code pénal, lesquels visent les co-auteurs et complices. Il importe de pouvoir atteindre ceux-ci, alors même que, par extraordinaire, le conjoint échapperait à la répression par le jeu de l'article 71 du même Code.

* * *

A la demande de plusieurs membres, nous précisons que l'adverbe *volontairement* qui figure deux fois dans le texte du projet amendé par la Commission, indique que le débiteur d'aliments sera punissable lorsqu'il se sera soustrait aux effets d'une condamnation (ou autorisation) du juge sans y être contraint par un motif réel et sérieux. Le tribunal sera libre d'apprécier la valeur des raisons invoquées pour justifier l'inexécution totale ou partielle de la décision judiciaire civile.

* * *

Le présent rapport a été admis à l'unanimité des voix.

Le Président,
P. VAN FLETEREN.

Le Rapporteur,
W. VAN REMOORTEL.

Derhalve zal de strafwet die u wordt voorgesteld van toepassing zijn op de vrouwen als op de mannen en wel in al de omstandigheden bedoeld bij artikel 214b van het Burgerlijk Wetboek.

* * *

Bovendien zou het kunnen gebeuren dat een derde, schuldenaar van den echtgenoot, dezen helpt zich daaraan te onttrekken. Het spreekt vanzelf dat, in dit geval, er termen bestaan tot toepassing van de artikelen 66 en 67 van het Wetboek van Strafrecht, die slaan op de mededaders en de medeplichtigen. Het past dat men dezen kunne treffen, zelfs wanneer, bij uitzondering, de echtgenoot zou ontsnappen aan de beteugeling krachtens artikel 71 van hetzelfde wetboek.

* * *

Op verzoek van verschillende leden leggen wij er nadruk op dat het bijwoord « vrijwillig » dat tweemaal in den tekst voorkomt van het ontwerp door de Commissie gewijzigd, aanduidt dat de schuldenaar van kostgeld strafbaar is wanneer hij zich onttrokken heeft aan de gevolgen van een veroordeeling (of machtiging) van den rechter zonder daartoe door een werkelijke en ernstige reden gedwongen te zijn. De rechtbank is vrij de waarde te beoordeelen van de gronden ingeroepen tot rechtvaardiging van de volledige of gedeeltelijke niet-uitvoering van de beslissing van den burgerlijken rechter.

* * *

Dit verslag werd eenparig goedgekeurd.

De Voorzitter,
P. VAN FLETEREN.

De Verslaggever,
W. VAN REMOORTEL.

**Amendements
présentés par la Commission.**

—
ARTICLE UNIQUE.

1. A la dernière ligne de l'alinéa 2 de l'article unique : Dire « deux mois » au lieu de trois mois.

2. Terminer le 3e alinéa comme suit :

« ... des articles 206, 207, 301, 340b et 349 du Code civil. »

3. Rédiger le 4e et dernier alinéa comme suit :

« Les mêmes peines seront applicables à l'époux qui se sera volontairement soustrait pendant plus de deux mois aux effets de l'autorisation donnée par le juge en vertu de l'article 214b du Code civil après que cette autorisation aura cessé d'être susceptible d'appel ou d'opposition. »

**Amendementen
door de Commissie voorgesteld.**

—
EENIG ARTIKEL.

1. In lid 2 van het eenig artikel te zeggen « twee maanden » in plaats van drie maanden.

2. Lid 3 te besluiten als volgt :

« ...de artikelen 206, 207, 301, 340b en 349 van het Burgerlijk Wetboek. »

3. Lid 4 te doen luiden :

« Dezelfde straffen zijn van toepassing op den echtgenoot die zich vrijwillig gedurende meer dan twee maanden onttrekt aan de gevolgen van de machtiging door den rechter gegeven krachtens artikel 214b van het Burgerlijk Wetboek, nadat deze machtiging opgehouden heeft vatbaar te zijn voor hooger beroep of verzet. »